

jí za pozornost především popisky a doprovodné texty k jednotlivým artefaktům. Vyznačují se nejen příkladným uváděním pasportizačních údajů a odkazů na literaturu, ale též množstvím poznámek k technologii

malby, tématům podmaleb a jejich dataci, malířskému rukopisu a dalším detailům. Na tomto místě je třeba zvláště ocenit heuristiku H. Brožkové při hledání předloh pro tato výtvarná díla.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Mary Edith Durhamová, V albánských výšinách. Putování za horskými kmeny. Malvern, Praha 2019, 371 s.–

Čeští albanisté a potažmo všichni balkanisté i laičtí zájemci o tuto oblast Evropy mohou slavit malý svátek. Do rukou se jim konečně dostává český překlad jedné z nejdůležitějších etnografických knih týkajících se oblasti jihozápadního Balkánu. Pražský albanista a budoucí etnolog Robert Dobra nejen přeložil originální text *High Albania* (Londýn 1909) z angličtiny, ale knihu doplnil i zasvěceným úvodem a podařilo se mu také získat práva na publikování originálních fotografií z fondu M. E. Durham, jenž je uložen v Britské národní knihovně.

Mary Edith Durham (1863–1944) pocházela z Londýna, vystudovala mimo jiné Royal Academy of Arts, což výrazně ovlivnilo její umělecké vidění světa a touhu po odhalování nových, neznámých krás a zajímavostí. Když se rozhodla v roce 1900 cestovat po jihovýchodní Evropě, jistě netušila, že zahájila novou kapitolu svého života. Po Balkáně následně putovala téměř dvacet let, naučila se některé místní jazyky (včetně

albánštiny a srbštiny) a prováděla řadu v podstatě etnologických výzkumů, byť v tomto směru nějaké specifické vzdělání neměla. Její zápisy, poznámky, kresby i fotografie tvoří dodnes jednu z vůbec nejceněnějších sbírek dokladujících život na území dnešní Albánie, Kosova, Černé Hory a části Srbska na počátku 20. století. Jednou z jejích nejdůležitějších knih je právě recenzovaná *High Albania – V albánských výšinách*.

Publikace zachycuje především její cestu mezi severoalbánské kmeny v období roku 1908, proto i podtitul českého vydání. Jednalo se v té době o jednu z nejméně otevřených a tím pádem doslova tajuplných oblastí Evropy, o níž se vyprávěly téměř fantastické příběhy. Tuto pověst si oblast severoalbánských a albánsko-kosovských hor uchovala v mnoha směrech dodnes. Na rozdíl od převládajících českých představ jde o oblast převážně římskokatolickou, nikoliv muslimskou, přesto byly místní podmínky velmi drsné a Durham musela cestovat s průvodcem a jen

její schopnost komunikovat v albánštině jí umožnila vyhnout se řadě problémů. V mnoha navštívených obcích byla často vůbec první cizinkou, která se tam kdy objevila.

Sama publikace má cestopisnou strukturu, v jednotlivých kapitolách autorka popisuje putování ze Skadaru až do Prizrenu a zpět. M. E. Durham barvitě, upřímně a detailně líčí veškeré události a okolnosti své cesty. Snaží se být objektivní, ale zároveň je kritická a místy i vtipná. Její poznámky a postřehy obsahují obrovské množství informací, jež se týkají téměř všech stránek místního života, včetně interetnických a interkonfesionálních vztahů, poměru místního obyvatelstva k turecké správě, k cizincům, k novotám jako je železnice, elektřina apod. Popisuje tradiční kmemy, zvyky, stravu, oděv, pověry, tetování, architekturu atd. Aniž to sama tušila, podařilo se jí zachytit specifický svět, který zanedlouho zmizí nejprve ve víru

balkánských válek a následně pak v bojích 1. světové války. Území, po němž cestovala, se stalo po roce 1918 součástí několika států, nové hranice výrazně omezily a změnily tradiční způsoby obživy, dopravy i obchodování.

Český překlad Roberta Dobry je srozumitelný, názvy obcí a dalších lokalit se drží současného albánského, popřípadě srbského úzu. Samotný text je velmi čtivý, doplněný poznámkami, autorčinými fotografiemi i nákresey.

Monografie Mary Edith Durhamové bezesporu patří mezi základní texty o moderním Balkánu, díky kterému se nyní i český čtenář může v celé složitě problematice lépe orientovat a uvědomit si kořeny řady současných mýtů a „mýtů“, jichž je na Balkáně stále mnoho.

Knize nicméně chybí alespoň zeměpisný rejstřík, který by trochu zjednodušil vyhledávání v textu pro nealbanisty.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Jūratė Šlekonytė (ed.), Stebuklinės pasakos I. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius 2016, 722 s.–

Litevská folkloristická bádání patří i v současnosti v evropském rámci mezi velmi progresivní a inspirativní. Světové proslulosti dosáhla například Bronislava Kerbelytė svým novým náhledem na analýzu struktur lidových pohádek, jež prezentovala ve svém katalogu litevských

pohádek (rusky *Тѣпы народных сказок. Структурно-семантичѣская классификация литовских народных сказок I, II*, Moskva 2005). Jūratė Šlekonytė patří k mladší generaci vědeckých pracovníků, byť se v oblasti vědeckého výzkumu litevské lidové slovesnosti pohybuje už téměř dvacet let.